

Korespondenca med Ivanom Potrčem in Frančkom Bohancem kot del zapuščine Ivana Potrča v ptujski knjižnici

Darja Plajnšek*

1.01 Izvirni znanstveni članek
UDK 929Potrč I.(044)

Darja Plajnšek: Korespondenca med Ivanom Potrčem in Frančkom Bohancem kot del zapuščine Ivana Potrča v ptujski knjižnici. Časopis za zgodovino in narodopisje, Maribor 84=49(2013), 2–3, str. 106–124

V prispevku so obravnavana osebna pisma med Ivanom Potrčem (1913–1993) in Frančkom Bohancem (1923–2010), ki sta si jih izmenjala med letoma 1982 in 1989. Njuna korespondenca je del zapuščine, ki jo je Knjižnica Ivana Potrča Ptuj pridobila od pisateljevih dedičev in je hranjena v arhivskih škatlah v Domoznanskem oddelku. Pisma odražajo njun pogled na vlogo literature, pisatelja in umetnosti, ki naj jo imajo v družbi. Iz pism razberemo, da sta bila drug drugemu literarna kritika in podpornika, prav tako so ju družili podobni politični nazori, predvsem pa so pisma odraz njenega iskrenega in spoštljivega prijateljskega odnosa.

Ključne besede: Potrč, Bohanec, korespondenca, slovenska književnost, slovenski pisatelji

1.01 Original Scientific Article
UDC 929Potrč I.(044)

Darja Plajnšek: Correspondence between Ivan Potrč and Franček Bohanec as a Part of Ivan Potrč's Legacy in the Ptuj Library. Review for History and Ethnography, Maribor 84=49(2013), 2–3, pp. 106–124

This article discusses personal letters between Ivan Potrč (1913–1993) and Franček Bohanec (1923–2010) that were written between 1982 and 1989. Their correspondence is a part of the legacy, which was donated to the Ivan Potrč Library Ptuj by the writer's

* Darja Plajnšek, profesorica slovenskega jezika, bibliotekarka v Knjižnici Ivana Potrča Ptuj, Prešernova 33–35, 2250 Ptuj, darja.plajnsek@knjiznica-ptuj.si

heirs and which is kept in archive boxes in the Local History Department. These letters reflect their point of view on the social role of literature, writers and the arts. The letters show that the writers were each other's literary critics and supporters; they had similar political beliefs and most of all they are proof of their sincere and respectful friendship.

Key words: Potrč, Bohanec, correspondence, Slovene literature, Slovene writers

Uvod

Osebno korespondenco med Ivanom Potrčem in Frančkom Bohancem je Knjižnica Ivana Potrča Ptuj pridobila z dvema donacijama. Prvo donacijo je dobila že leta 1998, popis slednje je bil narejen leta 2005. Leta 2007 je knjižnica izdala katalog *Zapuščina Ivana Potrča v ptujski knjižnici*, v katerem je predstavljena predvsem osebna knjižnica Ivana Potrča in katerega avtorica je Božena Kmetec - Friedl.¹ Leta 2012 so dediči knjižnici podarili še del pisateljve zapuščine. Božena Kmetec - Friedl je ponovno pripravila katalog z naslovom *Zapuščina Ivana Potrča v ptujski knjižnici 2*, ki je izšel v začetku leta 2013, in predstavila zadnjo donacijo, ki jo ob književnih delih sestavljajo predvsem korespondenca, rokopisi, tipkopisi, priznanja in nagrade.

Med vso pridobljeno korespondenco so pisma med Bohancem in Potrčem najštevilčnejša in vredna posebne pozornosti zaradi vloge, ki jo je Bohanec² imel pri umeščanju Potrča in njegove literature v slovenski literarni prostor. Zelo dobro je poznal njegov pisateljski opus; v knjigi *Portret Ivana Potrča* je med drugim zapisal, da je bil Potrč zanj vedno dragocen človek – po svojih shojenih poteh in po simbolnem pomenu, ker s pisanjem uresničuje svojo najvišjo človeško in umetniško vrednost; tj. pisati resni-

¹ Božena Kmetec - Friedl, specialistka bibliotekarka, v ptujski knjižnici skrbi za Potrčevo zapuščino in njeno prezentacijo.

² Franček Bohanec je bil rojen leta 1923 v Miklavžu pri Ormožu, umrl pa leta 2010 v Ljubljani. Diplomiral je iz primerjalne književnosti, bil pisatelj, literarni kritik, urednik, novinar in šolnik; bil je med uredniki *Slovenskega poročevalca* in odgovorni urednik revije *Tovariš*, urejal je knjižne zbirke Kondor, Naša knjiga, Gubčeva knjižnica, Pričevanja idr. Vodil je Pionirsko knjižnico (1955–1959) in bil direktor Zavoda za prosvetno in pedagoško službo Ljubljana (1959–1964). Napisal je več priročnikov, sestavljal berila, učbenike (*Zgodovina svetovne književnosti I–III*, 1961, 1962, *Estetska vzgoja*, 1967, *Slovenska besedna umetnost*, 1967), pisal eseje (*Živa stvarnost*, 1983, *Odtisi časa*, 1992, *Življenje publicista*, 1998). Izdal je tudi triptih *Ilovica* (1987) in romane *Stopa in reka* (1993), *Kanje* (1995) in *Razdrta gnezda* (1995). Glej *Slovenska književnost*. Ljubljana 1996, str. 35 in Marjeta Žeboc, *Slovenski književniki, rojeni od leta 1920 do 1929*. Ljubljana 2007, 113–116.

co in protestirati proti vsemu, kar se okrog njega »človeško narobešnje dogaja«. ³

Bohanec je napisal številne spremne besede k njegovim delom (*Na verne duše* (1973), *Dva admirala in druge zgodbe* (1993), izdal že omenjeni literarnozgodovinski oris *Portret Ivana Potrča*, uredil *Izbrano delo Ivana Potrča* (1970, 1973, 1976), prav tako je skupaj s Potrčem pripravil izbor njegovih izbranih del, ki so izšla leta 1983 v šestih knjigah (*Navzkrižja*, *Kočarji*, *Grudje*, *Krefli*, *Koraki* in *Besede*) pri Državni založbi Slovenije.

Potrča in Bohanca so družili pogledi na umetnost, vlogo pisatelja v družbi in tudi politični nazori, prav tako sta bila oba vključena v narodnoosvobodilni boj.

Predstavitev pisem

V knjižnici hranimo pisma, ki sta si jih Bohanec in Potrč izmenjala med letoma 1982 in 1989, njuno znanstvo pa sega v leta takoj po vojni, ko se je oblikovalo t. i. ljubljansko omizje. Takrat so se intenzivno družili Miško Kranjec, Karel Grabeljšek, Filip Kalan, Josip Vidmar, Matej Bor, Jože Javoršek, Ivan Potrč in Franček Bohanec. ⁴

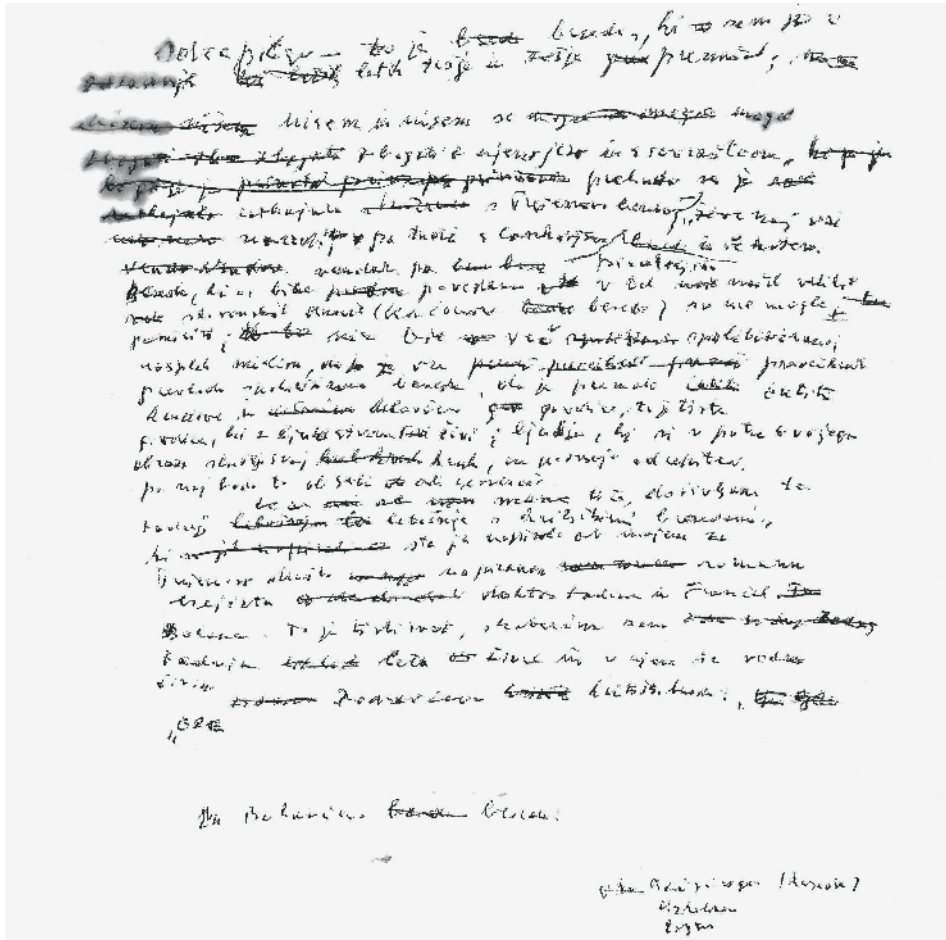
Ob ponovnem natančnem pregledu Potrčevih tipkopisov in druge korespondence se je izkazalo, da hranimo 55 njunih pisem ⁵ in nekaj razglednic. Največ je Bohančevih pisem. Ivan Potrč je pisal z indigo papirjem in zato imel svoje kopije. Z donacijo smo tako pridobili tudi 13 njegovih pisem, ki se na nekaterih mestih z Bohančevimi lepo dopolnjujejo in osvetlujejo dogodke, o katerih razpravljata. Obenem so dragocen spomin na pisatelja. Pisma so tipkopisi, vsa so lastnoročno podpisana, predvsem Bohančeva imajo dodane ročne korekture. Hranimo tudi rokopis pisma Ivana Potrča, ki je zaradi nekoliko okorne pisave in popravkov težje berljivo in ni opremljeno z datumom.

Nekatera Potrčeva pisma je Bohanec objavil v knjigi *Odtisi časa* (1993), izmed tistih, ki so objavljena v knjigi, jih sedem hranimo tudi v knjižnici.

³ Franček Bohanec, *Portret Ivana Potrča*. Ljubljana 2002, 22.

⁴ Marjeta Žebovc, *Slovenski književniki, rojeni od leta 1920 do 1929*. Ljubljana 2007, 114.

⁵ Prvotno število pisem je bilo 49.

Slika 1: Rokopis Ivana Potrča, pismo nima datuma. (Knjižnica Ivana Potrča Ptuj. Domoznanski oddelek. Popis leta 2003, škatla št. 3.)

Korespondenčni vsebinski sklopi

Njuno osebno korespondenco sem razdelila na več tematskih sklopov. Prvi in najpomembnejši se nanaša na njuno literarno ustvarjanje in na pisanje njunih sodobnikov. Drugi tematski sklop je razmišljanje o založniški politiki in založbah, tretji njuna vloga in udejstvovanje na kulturnih plenumih Osvobodilne fronte, četrti, tudi zelo zanimiv, pa je tisti del, ko pišeta o vsakdanjih življenjskih situacijah.

Za pričujoči prispevek sem izbrala nekaj odlomkov iz njunih pisem, ki po moji oceni najbolj nazorno prikazujejo omenjene vsebinske sklope.

Kako so nastajala izbrana dela Ivana Potrča

Franček Bohanec in Ivan Potrč sta skupaj pripravila Potrčeva izbrana dela, ki so izšla leta 1983. Izbrana dela so celovit prerez pisateljevega snovanja in obsegajo vsa njegova najpomembnejša dela. Prvotno sta načrtovala izid osmih knjig, vendar sta se kasneje v dogovoru z založnico Dragano Kraigher odločila za izbrana dela v šestih knjigah. Hranimo pismi⁶ Ivana Potrča dr. Francu Zadravcu z dne 6. oktobra 1982, v katerem Zadravca prosi, da ga priporoči pri založnici, in z dne 28. februarja 1983, v katerem pisatelj natančno pojasnjuje, kako so izbrana dela nastajala in kako sta z Bohancem sodelovala.⁷

Izbrano delo, ki ga danes beremo, je torej tehtno razčlenjeno in urejeno. Zanimivo je pismo z datumom 1. junij 1982,⁸ ko so bila slednja šele v nastajanju in se vrstijo predlogi, kako naj bodo tematsko, kronološko in tudi zvrstno urejena. Bohanec piše:

Potrebno je še premisliti, če je letnica 1960 utemeljena z ozirom na to, da bo preveč takšnega gradiva za drugo knjigo. Potem vse razširimo na letnico 1975. Vendar nerad! Tedaj je šlo v našem življenju že za drugačno duhovno podobo in tudi tvojo vlogo, tvoj portret. V primeru, da bi bilo tega (seve, izčiščenega gradiva!) le premalo, potem je več uredniških možnosti: da gredo sem kitajske legende in zmanjšamo obseg prve knjige ali da se tu objavi trilogija o Kreflih! Ti sicer poslednje predvidevaš za peto knjigo, vendar bi ta premik ne motil.

Bohanec se pokaže kot zavzet in skrben (so)urednik, ki želi zajeti čim več vsega, kar je Potrč kjer koli objavil. Spodbujal ga je, da naredi natančen pregled, kje je bilo kar koli objavljeno. V istem pismu piše: »Kar se tiče reportaž, jih moraš imeti več – še iskati!« In še: »Tudi mi manjkajo – pisma. Verjetno bi pisma tvoja drugim in drugi tebi prinesla k čaru te knjige.«

⁶ Popis donacije Potrč 2012, škatla št. 2.

⁷ Potrč v pismu z dne 28. februarja piše Zadravcu: »Z urednikom si nisva prihajala v navzkrižja. Lahko bi povedal, kako je imel vselej posluš za moje lastno odkrivanje in razporejanje samega sebe. Niti pri tem, kar bi se tikalo takozvanega 'umetniškega merila' bodisi pri čisti leposlovnosti ustvaritvi ali bodisi pri časnikarskem zapisu, nikoli nisva prihajala v navzkrižja; hotela sva imeti posluš drug za drugega, predvsem pa je imel urednik posluš za moja dognanja tako o sebi ko o mojem pisanju. Imela sva ves čas posluš za kritične pripombe drugega o drugem.«

⁸ Popis donacije Potrč 2012, škatla št. 1.

Pisma so obenem pokazatelj, kako so potekala usklajevanja med avtorji in uredniki pred tridesetimi leti, ko je komunikacija potekala najpogosteje po klasični pošti ali pa osebno, redkeje po telefonu.

Izid izbranih del je nedvomno priznanje avtorju, kar Bohanec nazorno pove v zaključku tega pisma:

Ne boj se, če bodo knjige nekoliko debelejše. Gre za reprezentativni in dokumentacijski izbor! Zlepa se ne bo ponudila prilika, da bi ti dobil tako zaokrožen literarni prikaz svojih del in sebe.

Ta del pisem odseva njuno medsebojno uredniško usklajevanje, med podarjeno korespondenco pa Knjižnica Ivana Potrča hrani tudi pisma,⁹ ki si jih je Ivan Potrč izmenjal z Dragom Simončičem (1926–2010). Simončič je bil v obdobju od leta 1973 do 1983 direktor Založbe Obzorja. Pismo razkriva zanimive podrobnosti in težave, ki so nastajale ob izidu omenjenih izbranih del. Iz pisma z datumom 1. februar 1983 ugotovimo, da je prvotno bilo načrtovano, da izbrana dela izidejo pri Založbi Obzorja. Kdo je temu nasprotoval, izrecno ne napiše, vendar Potrč kot avtor, ki je vedno izhajal iz svojega lokalnega okolja, med drugim Simončiču prizadeto piše:

/I/n tako nikakor ne morem razumeti, da se je v zadnjem času tako zgodilo, da izbrana dela ne morejo ali ne bodo izšla v kraju, koder je moje pisanje začelo in koder so vse te povesti, novele in drame doma.

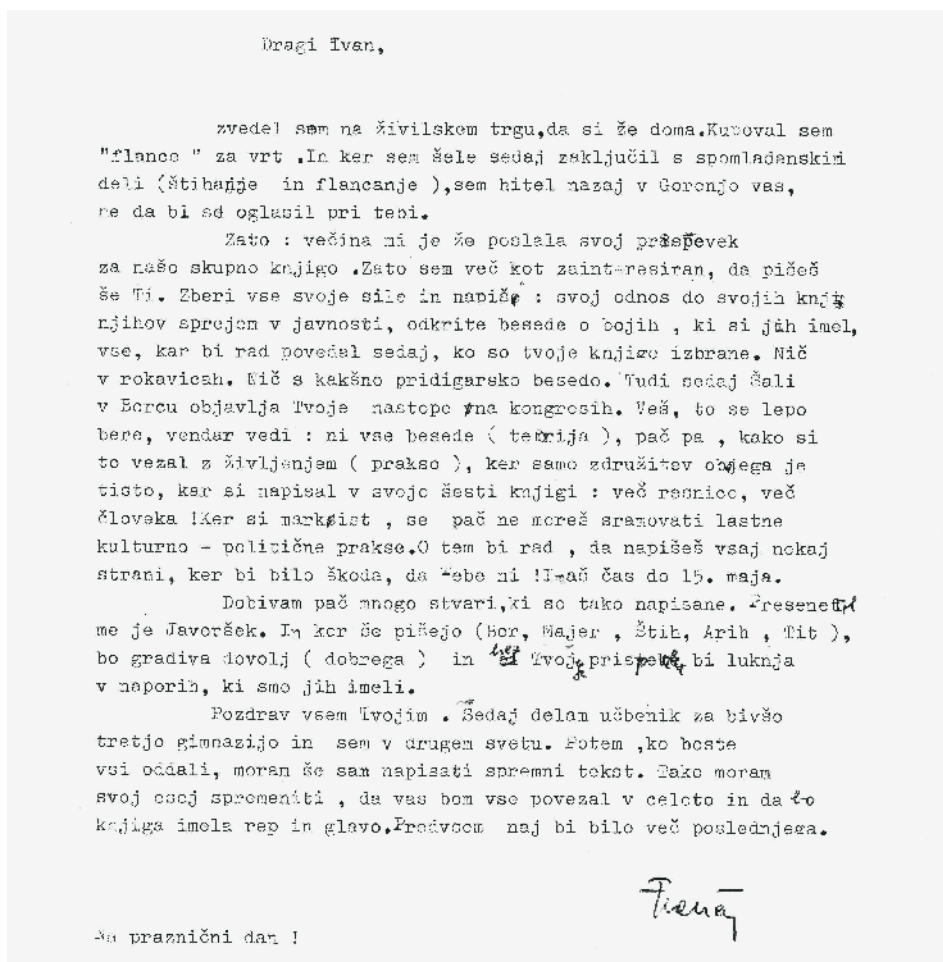
Simončič je Potrču kmalu odgovoril, imamo pismo z datumom 9. februar 1983, v katerem pojasni, da je po njenem dogovoru iz leta 1981 prišlo do združevanja Založbe Obzorja z Državno založbo Slovenije, katerega namen je bila skupna izdaja dveh slovenskih založb, kar bi bilo *svojevrstno, integrativno združevanje sredstev in ustvarjanje dohodkovnih odnosov*. Simončič se je s Potrčem leta 1981 dogovoril, da bo Založba Obzorja izdala njegova izbrana dela. Vmes je zaradi finančnih in založniških razlogov prišlo do združevanja z Državno založbo Slovenije, nato pa je Založba Obzorja sodelovanje prekinila. Zakaj je do tega prišlo, Simončič ne pojasni, pravi pa, da so se stvari zapletle takoj po njegovem (Simončičevem) odhodu iz založbe. Pravi še, da se je pojavilo mnenje, da je načrt izdaje izbranih del preveč ambiciozen in da ne bo mogoče prodati tako visoke načrtovane naklade.

⁹ Popis donacije Potrč – tipkopisi, rokopisi 2012, škatla št. 2.

V knjižnici hranimo tri pisma, ki jih je Potrč naslovil na Draga Simončiča v letu 1983, in eno pismo, ki ga je Simončič poslal Potrču.

Skupno literarno esejistično ustvarjanje

Franček Bohanec je bil urednik *Pričevanj*, ki so izbor avtobiografskih esejev. Njegov namen je bil zbrati pričevanja, razmišljanja slovenskih intelektualcev: pisateljev, politikov, literarnih zgodovinarjev in drugih o tem, kaj jih osebno povezuje z družbo, ki ji pripadajo in ki so jo pomagali sooblikovati pred štiridesetimi leti (v času NOB-ja).

Slika 2: Bohanec spodbuja Potrča, naj piše za *Pričevanja*. (Knjižnica Ivana Potrča Ptuj. Domoznanski oddelek. Popis leta 2003, škatla št. 3.)

Ivan Potrč je sodeloval v *Pričevanjih*, november 1983, v katerih so objavljeni izključno eseji avtorjev, ki so – tako Bohanec v spremni besedi – nosili partizansko uniformo. Ko je Bohanec pripravljaval *Pričevanja*, november 1983, je pisal Potrču (pismo ni datirano, domnevam, da je nastalo leta 1982):

Zato: večina mi je že poslala svoj prispevek za našo skupno knjigo. Zato sem več kot zainteresiran, da pišeš še Ti. Zberi vse svoje sile in napiši: svoj odnos do svojih knjig, njihov sprejem v javnosti, odkrite besede o bojih, ki si jih imel, vse, kar bi rad povedal sedaj, ko so tvoje knjige izbrane. Nič v rokavicah. Nič s kakšno pridigarsko besedo.

Želel je, da bi Potrč pisal tudi za *Pričevanja II*, hranimo pismo¹⁰ z datumom 29. junij 1984 in beremo, kako ga je spodbujal in bodril. »Pričakujem, da boš napisal za *Pričevanja II*. Tu je potrebna jasna beseda – izkušena, ne poceni, moška, jasna, tvoja. Zato svojega 'izdelka' ne prodaj prehitro in prepoceni!« V pismu piše, da je osrednja, osnovna tematika, za katero želi, da avtorji pišejo, ta, da mora človek (pisatelj) rasti iz lastnih korenin, da morajo biti zvesti lepi slovenski besedi. Piše: »No, ker vem, da boš napisal dobro! In tako lahko poveš, kakšne so tantalove muke, če si odtrgan, če te nasilno preženejo v taborišče, če ti vzamejo tla ... (mauthausenski motivi).«

Ivan Potrč za *Pričevanja II* oz. *Pričevanja*, december 1984 sicer ni pripravil prispevka, vendar so zanimive vzporednice med urednikovo željo in pisateljskim izrazom Ivana Potrča. Potrč ni napisal ničesar, česar ne bi doživel ali podoživel in nikjer se ni izneveril resnici o človeku in človeštvu.¹¹

Ko je Bohanec pripravljaval *Pričevanja II*, je prejete prispevke tudi rad pokomentiral in s Potrčem delil naslednje misli:

Janez, vedi, da se imamo mnogo naučiti pri Vidmarju. Sam se je ponudil za *Pričevanja II*. Jaz ga nisem preveč vabil, ker je rekel o *Pričevanjih I* – mizerija. Pa je sam uvidel, da ne more stati ob strani. Poleg tega piše dobro Šetinc. Za Janeza Vipotnika velja, da misli, da ga bodo uredniki vedno prosili in padali na kolena; ne piše. Pa bo še videl, kaj ga čaka. Nesmisel. Potem je lahko biti kritik. A kar se tiče mlajših, velja, da so briljantni. Pa velja tudi, da so kritični. Pa velja tudi, da imajo svoje poglede. In če hočemo doseči ravnovesje, je potrebno, da še brusimo pero.

Pismo je bilo napisano 22. junija 1984.

¹⁰ Popis donacije Potrč 2012, škatla št. 1.

¹¹ Franček Bohanec, *Portret Ivana Potrča*. Ljubljana 2002, 22.

Ivan Potrč in Franček Bohanec o delih sodobnikov

Pripadala sta generaciji, ki se je v drugi svetovni vojni in v letih po njej zavzemala za enakopravno družbo in svobodnega človeka; Potrč v intervjuju s Hofmanom (1978: 375) pove, da je temeljna naloga pisatelja tega časa delati za ljudstvo.

O tem sta veliko razpravljala tudi v času, ko je Bohanec pripravljala spremno besedo k *Ukani* Toneta Svetine. Nista se ustavljala le pri zgradbi romana in karakterizaciji literarnih likov, ampak sta razmišljala predvsem o tematiki, ki sta jo doživljala kot »blatenje nekega našega časa«. Svetina je realistično in tudi dokumentarno popisoval zapleteno in težko dogajanje med 2. svetovno vojno, v *Ukani IV* namigne tudi na domobranske poboje. V *Pričevanjih, november 1983* tudi sam piše, da je želel napisati roman o »našem« narodnoosvobodilnem boju, da je popisal vse, kar se ne sme pozabiti, in da se je soočal tudi s problemom resnice, ki da je ključna za vsako umetnost, ravnotežje posameznika, družbe in tudi politike.¹²

Ivan Potrč je bil precej kritičen do tega dela, obhajali so ga različni dvomi, nejevera, skorajda ogorčenje:

Hotel bi biti Svetini pravičen, tako Svetini ko njegovemu pisateljskemu delu, ki je lahko kdaj tudi tvegano ... – ne morem se pa z bogati s tako pisateljevo mislijo, kako »smo križanci boga in zveri«, a tudi udbaška ni ta naša družba, da, vse smo prestali, da ni ...

Potrč v istem pismu pravi tudi:

Ali potem sem še prebiral to četrto Ukano in kakor jo tudi še vedno prebiram. Lahko tudi, da mi je knjiga postala znosnejša, da bom celo lahko mislil, kako delam pisatelju krivico in kako si bom sam lahko rekel, da se zarečenega kruha še vedno največ poje.¹³

Oba sta redno in zavzeto spremljala vse, kar so pisali njuni sodobniki. Nista razmišljala le o Svetini, kot primer lahko navedem pismo Ivana Potrča z dne 12. avgusta 1985, v katerem piše Bohancu o Milanu Apihu¹⁴ in njegovem zgodovinskem romanu *Enajsta šola Andreja Klasa*:

¹² *Pričevanja, november 1983: pisati svoj čas: avtobiografski eseji*. Ljubljana 1983, 324.

¹³ Popis donacije Potrč, 2005, škatla št. 2.

¹⁴ Milan Apih (1906–1992), pesnik, pisatelj, prevajalec in politik. V zadnjih letih življenja je bil kritik komunističnega sistema in član Komisije za zaščito mišljenja in pisanja pri Društvu slovenskih pisateljev. Dela: *Sredi pušk in bajonetov* (1962, 1979), *Enajsta šola*

Dragi Franček, mislil sem ti že napisati nekaj vrstic, tudi zato, da bi se ti zahvalil za pismo, a se nič ne morem spraviti k mizi ali k mizici. Ali medtem sem prebral Enajsto šolo Apihovega Klasa, in tako ti zdaj moram nekaj napisati, ko sem te tudi že spraševal o tem pisanju.

Na kratko povedano: to je takšen Apih, kakršen pač je Apih, ni šel iz svoje kože, a kakor tega tudi zmoget ni – vendar pa, če je hotel vse to popisati, bi se moral vsaj, a četudi malce, dotakniti drame teh protagonistov, predvojnih protagonistov naše revolucije, a tudi svoje drame.

Bohanec je kot nekakšen literarni mentor Potrču pisal naslednje:

Prajsa sem prebral: zanimiva snov, a ni literatura. To sem mu napisal. Pomagaš mu, da ga pustiš, naj sam pove: ali literatura ali spominsko pisanje. Tedaj bo šlo. Sam naj se odloči. Mislim pa, da gre za avtobiografsko-spominsko, ni pa sposoben pisati dobre umetniške literature.

Predvidevam, da je imel v mislih Francija Prajsa, avtorja del *Kanček sreče* (1981) in *Skrivnostne igre* (1988). Tudi zgolj ugibam, ali se je njegova opazka nanašala na roman *Skrivnostne igre*, saj je ta izšel tri leta po tem, ko sta s Potrčem govorila o njem; pismo ima datum 8. avgust 1985. Da pa se Potrč strinja z Bohancem, je razbrati iz njegovega odgovora na že omenjeno pismo z dne 12. avgusta, v katerem pravi, da je tudi sam Prajsu svoje povedal. Sedaj čaka, da vidi, ali bo Prajs pripombe upošteval, ker šele potem bo vedel, kaj naj napiše za založbo.

Ugotavljam, da sta cenila in sprejemala medsebojno kritiko. Hranimo pismo, v katerem Bohanec prosi Potrča, naj mu oceni *Grozdne jagode*, »ker mu je veliko do tega, da mu pove, jasno in odločno, ali je njegovo pisanje pripoved«. Med njuno korespondenco hranimo priporočilno pismo Ivana Potrča za omenjeno knjigo iz leta 1985, ki jo je naslovil na urednico založbe Borec Marijo Kmecl, vendar Bohančevo delo kljub temu ni izšlo takrat in pod tem naslovom, ampak pod naslovom *Ilovica*.

Bohanec pogosto spodbuja Potrča k literarnemu ustvarjanju, 10. septembra 1985 mu je pisal: »Prosim te, da pišeš. Osankarico napiši takoj, dokler je še živa v tebi. Objavili bomo takoj v reviji Borec.« In nadaljuje:

Potem piši o Dakiju.¹⁵ Pa še o marsičem. Kot vem, se je v tebi v zadnjem času nakopičilo gradiva, da boš »počil«, če ne daš na papir (Torkar, Uršič, Apih, Daki).

Andreja Klasa (1984), *Nadaljnje življenje Andreja Klasa* (1987, 1989), pesniška zbirka *Sredi polja drevo* (1990). *Slovenska književnost*. Ljubljana 1996, 13.

¹⁵ Daki je bilo partizansko ime pisatelja Stanka Semiča (1915–1985).

Pa daj to kot dnevniški zapis. Daj, ker je škoda, da greš preveč nazaj (v predvojni čas!).

V pismu z datumom 13. junij 1983 pa Potrč piše Bohancu, da je poslal v oceno *Sergeja in Jakopa* Titu Vidmarju in obžaluje, da Bohanec ne bo napisal besede k noveli, ampak zelo verjetno Kovič (do tega pa kasneje ni prišlo). Piše tudi, da je zadovoljen z njegovimi besedami v *Korakih* o tej noveli. Ugotavlja, da ga je Bohančevo pisanje v izbranih delih tudi na nek način branilo.

Založništvo in založniki

V pismih polemizirata o obstoju in izdajateljski politiki založniških hiš. Na to je bil Ivan Potrč kot dolgoletni urednik Mladinske knjige (1947–1972) še posebej občutljiv, njegovo stališče je, da morajo biti uredniki pred svojim ljudstvom odgovorni ljudje¹⁶ in tudi zato ju je zmotilo – po njunem mnenju – negospodarno ravnanje Mladinske knjige in Jugoslovanskega leksikografskega zavoda iz Zagreba pri izdajanju *Enciklopedije Jugoslavije*.

Bohanec piše Potrču (pismo nima datuma, vendar je zelo verjetno nastalo leta 1982, ker Bohanec omenja zaplete pri izdaji izbranih del):

Kar se tiče enciklopedije: svinjarija! Za milijarde gre! Ubogi slovenski narod naj plačuje! Za interese (kratkotrajne) MK in LZ iz Zagreba! Isto delo, isti denar, isti avtorji, a dve založniški hiši, ki sta kot pes in maček. Ne bom (zato sem povedal jasno) sodeloval pri ropanju slovenskih žepov!¹⁷

Ko sta pripravljala že omenjena Potrčeva izbrana dela pri Državni založbi Slovenije, je pri plačilu avtorskih honorarjev prišlo do neprijetnih razkorakov. Tudi o tem sta veliko govorila in izkušnje Potrča kot dolgoletnega urednika so se obrestovale pri pogajanjih glede honorarja, Bohanec v pismu z datumom 28. maj piše Potrču, da je ponovno pisal Dragani Kraigher in jo prosil, da naj stvari rešuje tako, kot je prav. O tej polemiki je več razbrati tudi iz Potrčevih pisem, ki so objavljena v knjigi *Odtisi časa*. Med preostalo korespondenco, ki jo hranimo, pa so tudi štiri pisma, ki jih je Ivan Potrč naslovil na založbo in na direktorico Dragano Kraigher.

¹⁶ Branko Hofman, *Pogovori s slovenskimi pisatelji*. Ljubljana 1978, 375.

¹⁷ Popis donacije Potrč 2005, škatla št. 3.

Kulturni plenumi

Potrč in Bohanec pogosto razpravljata o dogajanju in vsebini na plenumih kulturnih delavcev OF, predvsem o politično nazorskem razhajanju. Bohanec meni, da so snovalci plenuma preveč improvizatorski, da ponujajo v razpravo teme, ki so že preteklost. V pismu z datumom 10. september 1985 piše, da je tovarišu Štiglicu predlagal temo o moralnih spremembah *našega* človeka, o tem, kaj žuli *našega* človeka, in sprašuje, kaj so storili za to, da bi se uresničila četrta točka programa OF.

Bohanec se je zapletel v spor z Lojzetom Gostišo in 8. novembra 1984 prizadeto piše Potrču, da ugotavlja, da ni povabljen na kulturni plenum, ker ni za »sfamilizirano« zadevo, kjer je nekdo dober, če ni konstruktivno kritičen, pač pa le kimavec, in da se bo povsem povlekel iz javnega življenja.

V pismu z datumom 10. september 1985 ponovno piše Potrču o nalogah njune generacije in vlogi plenumov. Pravi: »Mi moramo zopet obuditi stare norme (seve, socialistične, ki so občeloveške). Tudi v naše odnose mora to.« In še:

Nisem za – kot si videl iz mojega pisanja – za razredno sovraštvo, to je stalinizem, rdeča revolucija, terorizem na zapadu –, pač pa za boj za napredek, ki ima socialistične elemente – vsak človek naj živi pod soncem.

Pisatelj v luči vsakdana

Ivan Potrč je leta 1984 prejel nagrado Avnoja. To je bilo posebno družbeno priznanje za ustvarjalnost in delo, ki ima splošen pomen za razvoj Socialistične federativne republike Jugoslavije na področju književnosti. Nedvomno gre za veliko priznanje, vendar je iz pisma Ivana Potrča jasno razbrati, da ga je v zvezi s tem nekaj težilo, nekaj, kar se ni navezovalo le na medijsko pozornost. Kaj je bilo v ozadju, ne vemo, pravi pa takole:

Dragi Franček, upam, da se imaš dobro in da se kdaj tudi okopaš v jadranskem soncu. Meni se – vsaj za zdaj ne – ne godi tako dobro. Še vedno me teži in obseda to moje avnojstvo in še vedno prihajajo časniki, tudi iz Belgrada; upam pa, da bo v tem tednu tudi to minilo.¹⁸

¹⁸ Popis donacije Potrč 2012, škatla št. 1.

Dragi Franček,

nič več Te ni videti; telefoniram in mislim ~~nič več~~ ali upam kdaj, da se boš Ti oglasil - ali zdej je še telefon nekaj odzvedal.

Ko se bova dobila, se bova kaj več pomenila o zgodbah, ki jih pričakuješ od mene - ali danes me je nekaj druge prisililo, da sem sedel za mizo in da Ti ~~pa~~ pišem.

Snoči sva gledala z Branko film ~~za~~ po Tišmovi noveli, da potem Branka sploh ni mogla zaspati, sem ~~pa~~ pa sem se prvič po dologih letih zgrozil nad našo filmarijo. Naj Ti iskreno ali odkrito povem, da do danes še nisem gledal tako destruktivnega filma, takšnega prikaza neke naše "do kraja zajebane" stvarnosti, kakor sem vse to videl v tem filmu "Življenje je lepo". Te preljube "filmačičje" so do kraja in ko za vse večne čase zlomile palico nad neko našo današnjo družbeno stvarnostjo. Film je poleg tege ciničen, grozljiv, pocenkarski in banalen, vsakogar v tej družbi je treba do kraja ponižati, a nasilje zgenja mladi svet, to so siledžije, ki jim je vse dovoljeno in ki si tudi vse upajo; jasno je povedano, da se vse to lahko dogaja, ker je ta naša družba do konca pokvarjena in skorampirana - v vsem filmu ni ene svetle poteze. Glavni junak (bil je Serbedžije), ki vse to z odporom sodoživlja, na kraju stori masaker nad ~~nekimi~~ vsemi temi izkrivljenimi kreaturemi, da se potem na kraju tudi sam ubije - a ubije se zato, ker bi ga sicer naša pokvarjena družba sodila.

Branka mi pravi, da bi film že dobil neko priznanje, vsekakor pa gre na filmski festival v Benetke, kjer bo dobival nadaljna priznanja, ker zna tako mojstrsko pljuvati po naši "nesrečni" domovini. In vse to je bilo ustvarjeno za našimi "perami".

Dragi Franček, tako se ti zdi, kakor da prihajemo do nekega konca, do nekega grozljivega in brezupnega konca - in tako naj tudi ~~konca~~ končam to današnje pisanje. Nisem obupan, ampak lahko obupujem in zdi se mi, da bi smel obupovati.

Lepo in tovariško pozdrave

Ljubljana, 22. avg. 85.

Slika 3: Ivan Potrč je kritičen do filma *Življenje je lepo*. (Knjižnica Ivana Potrča Ptuj. Domoznanski oddelek. Popis leta 2003, škatla št. 3.)

Hranimo pismo, v katerem Potrč razmišlja tudi o filmski umetnosti, predvsem je bil pod vtisom filma *Življenje je lepo* (*Život je lep*), do katerega je bil precej kritičen. Eno glavnih vlog je odigral Rade Šerbedžija, film pa je režiral Bor Drašković.

V pismu z datumom 23. december 1984 beremo, kako se je Potrč pripravljaj na govor ob 40. obletnici tragične smrti Tuneka, Tona Žnidariča.¹⁹ Pravi, da si mora takšne besede vedno »poprej«¹⁹ napisati, ker »narejenih fraz«¹⁹ ne zna govoriti, tudi pa mu ni do tega, da bi se jih na pamet naučil.

V zapuščini je kar nekaj Potrčevih zapiskov, ki si jih je pripravil ob smrti Miška Kranjca (1908–1983) in Bena Zupančiča (1925–1980). Bohancu je v pismu z datumom 13. junij 1983²⁰ pisal:

Miškova smrt me je bolj prizadela, kakor sem mislil, ko da bi za mano prihajala. Nisem dosti povedal na žalni seji, na akademiji, nisem pa mogel celo noč zatisniti očesa, ko sem se vrnil iz Maribora. Potem sem bil še v skupščini in zatem še v društvu; tudi Vidmar je bil na vseh treh sejah. V društvu je bilo nekaj ljudi, še kar precej, tudi nekaj mladih. Bilo je zelo dostojno – ljudstvo se je spominjalo Miška, tudi Vidmar je svoje povedal, zelo živo ...

V istem pismu nadaljuje:

Sam Miškov pogreb – tudi tam sem bil, z Zadravcem in z Ivanom Kreftom – je bil čudovito dostojen in ljudski, in bi bilo vsekakor zelo narobe, če bi ga natihem pokopali – vse je bilo kot velika in tiha ljudska kulturna manifestacija: znenada si začutil, kako je to Miškovo Prekmurje z Miškom in kako je bilo Miškovo pisanje z njim.

Očitno je, da se je Potrča Kranjčev odhod dotaknil, saj mu tudi v drugih pismih namenja kar nekaj prostora. Hranimo njegov Kranjcu posvečeni tipkopi esejja (7 strani) z naslovom *Balada o resnici*. Na žalni seji 9. junija 1983 pa je imel poslovilni govor, ki si ga je pripravil na štirih tipkanih straneh formata A5. V uvodu je povedal naslednje:

Spoštovani akademik, cenjeni pisatelj, dragi Miško! Še mesec ni minil, ko sva bila z Branko pri tebi, na tvojih k Savi in k soncu obrnjenih Senožetih in te našla še vsega voljnega in z napol popisanim listom v pisalnem stroju, se pravi, kakor vemo danes, pri Tvojem zadnjem ustvarjalnem pisateljskem delu – da, pri zadnjem, na kar pa si takrat pri Tebi nihče še pomisliti ne bi upal, saj smo se takrat, pred slabim

¹⁹ Tone Žnidarič (1913–1944), med 2. sv. vojno je bil vojaški poveljnik. Leta 1933 je bil kot dijak ptujske gimnazije zaprt zaradi komunistične dejavnosti. Nekaj časa se je po njem imenovala tudi osnovna šola, danes je to Osnovna šola Ljudski vrt Ptuj.

²⁰ Popis donacije Potrč, 2012, škatla št. 2.

mesecem, razgovorili tudi o tem, kako boš pisal še branje za Prešernovo, za družbo, pri kateri si toliko let izbiral knjige za naše mlade bralce – in sicer, povedal si, da boš napisal knjigo za mlade bralce. A kmalu za tem, še štirinajst dni ne bo, ko sem Te v tem letu že znova moral obiskati v kliničnem centru, bolnega, kakor že dolgo ne, da sem se mogel še samo zaskrbljen posloviti od tebe, da bi se Ti mogel pogovoriti še s svojimi domačimi, ki so prišli k Tvoji bolniški postelji – ne bi si upal pomisliti, nikoli ne, da bi bilo to najino zadnje srečanje. Pa je bilo, zadnje, čeprav me ta žalostna novica, za katero sem zvedel včeraj zarana, še vedno pretresa, ko da ji ne bi mogel verjeti, je dojeti.²¹

O Benu Zupančiču je napisal tekst, ki ga prav tako hranimo v tipkopisu na treh straneh formata A4. Besedilo ima naslov *Torzo*, Potrč pa ga začelja z *Dragi urednik*. Kateremu uredniku je bilo to namenjeno in za katero revijo, ni mogoče razbrati; v *Borcu* leta 1980 ta spomin ni bil objavljen.

Hranimo tudi rokopis zapiska na osmih listih manjšega formata o Francetu Bevku, ki je bil kasneje objavljen v knjigi *France Bevk, borec in pisatelj* (1980). Potrč je prispevek naslovil *Od literature do pisateljavanja in do ljudskega pripovednika*. Zbornik je izdal plenum kulturnih delavcev Osvobodilne fronte v spomin na Bevka ob njegovi osemdeseti obletnici rojstva in desetletnici smrti.

Že omenjeno Potrčevo pismo (23. december 1984) je zanimivo tudi zato, ker razlaga, da sta se z Branko udeležila Kurirčkovega festivala.²² Potrču so ob prejemu priznanja namenili veliko pozornosti in pravi:

In tako so se potem začeli tam govori, tudi Partljič²³ je svoje povedal – predvsem tudi to, kako smo pri Mladinski njegovo prvo knjigo natisnili, kako sva z Branko prihajala k njemu na šolo ob meji, kako sem pisaril pisma o njegovem pisanju. Kar nerodno mi je postajalo, lahko pa rečem, da je pošteno govoril, da ni v prazno hvale tkal.

²¹ Popis donacije Potrč 2012 – tipkopisi, rokopisi, škatla št. 2.

²² Festival Kurirček je nastal leta 1962 na pobudo pisateljev iz Maribora, ki so bili sodelavci otroške revije *Kurirček*, učiteljev in drugih javnih delavcev v počastitev dneva JLA. Postal je tradicionalen, na njem so sodelovali pesniki, pisatelji, slikarji, učitelji in založniki ter uredniki iz vse Jugoslavije. Temeljna naloga festivala je bilo spodbujanje umetniškega ustvarjanja za otroke in mladino na literarnem, glasbenem in likovnem področju ter vzpodbujanje ustvarjalnosti mladih. Prvotna usmeritev na domoljubne, socialne in zgodovinske (zlasti NOB) teme je sčasoma postala preozka in v ospredje je vse bolj prihajala tudi sodobna mladinska umetnost. Leta 1991 se je Festival Kurirček preimenoval v Festival Otrok in umetnost, ki pa je leta 1993 organizacijsko prenehal obstajati. Del njegove dejavnosti nadaljuje revija *Otrok in knjiga*, ki je nastala v njegovem okrilju. (<http://www.siranet.si/detail.aspx?ID=43064>, pridobljeno 15. maja 2013)

²³ Tone Partljič.

Ivan Potrč večkrat izraža hvaležnost Bohancu za njegovo delo, tako tudi v pismu, ki mu ga je poslal konec leta 1985:

Dragi Franček, še malo in bodo ta najina leta za nama, vedno bolj lahko čutim, kako si prav ti – in to ob mojem bolehanju – veliko storil, da je prišla moja napisana beseda v neki dokajšnji celovitosti med ljudi ter da si znal povedati tudi žlahtno besedo o njej; a to, kar si povedal o partizanskih pravljicah, pa je izzvenelo kakor odkritje.

Da je Franček Bohanec resnično zelo cenil Ivana Potrča, priča njegovo pisanje:

Dragi Ivan, najbrž si lahko predstavljaš, s kakšnimi čustvi sem prebiral tvoje lepo pismo. Več kot nagrada, ki pa še ni čisto zanesljiva, me je zaposljevalo, kako je lahko človek človeku dober in zanesljiv prijatelj.

Zaključek

Za prispevek je bilo izbranih le nekaj drobcev iz njunih pisem, vendar dovolj, da so se razkrile kulturno-politične razmere, katerih del sta bila in do katerih sta zavzemala osebno stališče. Bila sta soustvarjalca družbe, ki se je zavzemala za *našo* stvar, za enakopravnost, za svobodo, za skupno dobro vseh. V tako družbo sta trdno verjela in ji sledila. Pisma so nastajala v obdobju, ko se je zavest o socialistični družbi že začela krhati. Slednje sta doživljala z obžalovanjem in z zavedanjem minljivosti vsega. Vsaj tako lahko razumemo Potrčeve besede, ko pravi: *Še malo in bodo ta najina leta za nama ...*

Rek pravi: Napisana črka ostane. Njuna korespondenca bo tako trajen spomin še mnogim generacijam. Ne le na pisatelja, ampak tudi na čas, ki bo, kot kaže, še dolgo buril duhove. Za Knjižnico Ivana Potrča Ptuj pa velika obogatitev in pridobitev, ki jo bomo znali negovati in hraniti.

Viri in literatura

Arhivski viri

Popis donacije Potrč – tipkopisi, rokopisi 2003, škatla št. 3.

Popis donacije Potrč – tipkopisi, rokopisi 2005, škatla št. 2.

Popis donacije Potrč – tipkopisi, rokopisi 2012, škatla št. 1.

Popis donacije Potrč – tipkopisi, rokopisi 2012, škatla št. 2.

Popis donacije Potrč – tipkopisi, rokopisi 2012, škatla št. 6.

Literatura

Franček Bohanec, 1993: *Odtisi časa: eseji, pisma, pripovedi*. Ljubljana: Viharnik.

Franček Bohanec, 2002: *Portret Ivana Potrča*. Ljubljana: Viharnik.

Franček Bohanec, 2002a: *Odsvitanje: literarno-zgodovinski liki*. Ljubljana: Viharnik.

Franček Bohanec (ur.), 1983: *Pričevanja, november 1983: pisati svoj čas: avtobiografski eseji*. Ljubljana: Partizanska knjiga.

Branko Hofman, 1978: *Pogovori s slovenskimi pisatelji*. Ljubljana: Cankarjeva založba.

Janko Kos, Ksenija Dolinar, Andrej Blatnik (ur.): 1996: *Slovenska književnost*. Ljubljana: Cankarjeva založba.

Marjeta Žebovec, 2007: *Slovenski književniki, rojeni od leta 1920 do 1929*. Ljubljana.

Spletni viri

SI PAM/1425 Festival Kurirček (1962–1993). Dostopno na: <http://www.siranet.si/detail.aspx?ID=43064> (pridobljeno 15. maja 2013).

CORRESPONDENCE BETWEEN IVAN POTRČ AND FRANČEK BOHANEC AS A PART OF IVAN POTRČ'S LEGACY IN THE PTUJ LIBRARY

Summary

Donations that were given to the Ivan Potrč Library Ptuj by the writer's heirs in 1998 and in 2012 contain 55 letters, which were written between Ivan Potrč and Franček Bohanec in the period from 1982 to 1989. In the Potrč's legacy they are the most numerous ones and they deserve a special attention because of Bohanec's role in launching Potrč in the Slovene literary milieu. The majority of these letters are written by Bohanec, but we also keep some copies of Potrč's letters and they sometimes complement one another. The letters are typescripts with hand signature and, mostly the letters from Bohanec, also have some hand written corrections.

Ivan Potrč (1913–1993) and Franček Bohanec (1923–2010) not only had similar political beliefs but also similar points of view on the writers' social role. Franček Bohanec was a publicist, editor and mostly a great expert on Potrč's work. He edited *Izbrana dela Ivana Potrča* (*Selected Works* by Ivan Potrč) and wrote numerous prefaces to his books. The letters we keep in our Library show the then cultural-political situation and time through the authors' eyes.

The preserved correspondence can be divided in many thematic parts. The first and the most important one refers to their literary creation. The letters show that they appreciated and accepted mutual criticism. We, for example, keep a letter in which Bohanec asks Potrč to evaluate his *Grozdne jagode* (*Grape Berries*), "ker mu je veliko do tega, da mu pove, jasno in odločno, ali je njegovo pisanje pripoved" ("because it is important for him to know clearly and decisive if his composition is a narrative"). Among the letters there is not only Potrč's evaluation, but also his recommendation letter to the editor of the "Borec"

publishing house, Marija Kmecl. Letters, in which Bohanec invites and encourages him to write an autobiographic essay for *Pričevanja II (Testimonies II)*, show how much Bohanec appreciated and how much he knew about the life and work of Ivan Potrč. He advises him on how and about what he should write: “Pričakujem, da boš napisal za *Pričevanja II*. Tu je potrebna jasna beseda – izkušena, ne poceni, moška, jasna, tvoja. Zato svojega ‘izdelka’ ne prodaj prehitro in prepoceni!” (I expect that you will write for *Pričevanja II (Testimonies II)*. A clear word is needed – an experienced one, not a cheap one, a male, clear, your word. Therefore you should not sell your “product” too soon and too cheap.) An interesting reading that should be read with an understanding of the then times are letters, in which the authors discuss literary works by other authors, for example the novel *Ukana (A Deception)* by Tone Svetina. Franček Bohanec, as writer of the prefaces, not only discusses the structure of the novel and characteristics of literary characters, but also the novel’s theme. Potrč was quite critical about the theme and he writes: “Hotel bi biti Svetini pravičen, tako Svetini ko njegovemu pisateljskemu delu, ki je lahko kdaj tudi tvegano ... – ne morem se pa z bogati s tako pisateljevo mislijo, kako ‘smo križanci boga in zveri’, a tudi udbaška ni ta naša družba, da, vse smo prestali, da ni ...” (“I would like to be fair to Svetina; fair to him and to his writing, which can sometimes be risky... – but I cannot accept the writers thought that we are “crossbreeds of God and beast”, and our society is also not a State Security Administration state, we survived it all, and it is not...”).

Potrč and Bohanec often discuss the events and contents of plenums for cultural workers of the Liberation Army. There is a special thematic part of letters in which they polemicise the existence and politics of publishing houses. And last but not least, the letters uncover their privacy, mostly their mutual respect. Unfortunately we do not keep Potrč’s letter, but Bohanec’s answer is proof enough: “Dragi Ivan, najbrž si lahko predstavljaš, s kakšnimi čustvi sem prebiral tvoje lepo pismo. Več kot nagrada, ki pa še ni čisto zanesljiva, me je zaposljevalo, kako je lahko človek človeku dober in zanesljiv prijatelj.” (“Dear Ivan, you can probably imagine how emotional it was for me to read your letter. More than the prize, which is still not really certain, I was occupied with the fact how a man can be a man’s real and reliable friend.”)

The donated correspondence between Ivan Potrč and Franček Bohanec is kept in archive boxes in the Local History Department and is available to the interested public.

DIE KORRESPONDENZ ZWISCHEN IVAN POTRČ UND FRANČEK BOHANEC ALS TEIL DES IVAN POTRČ NACHLASSES IN DER PTUJ/PETTAU BIBLIOTHEK

Zusammenfassung

In den Schenkungen, die die Ivan Potrč Bibliothek Ptuj/Pettau von den Nachfolgern des Schriftstellers in den Jahren 1998 und 2012 bekam, befinden sich 55 Briefe, die Ivan Potrč und Franček Bohanec sich zwischen 1982 und 1989 gegenseitig schreiben. Im Potrč Nachlass sind sie die zahlreichsten und besonderer Aufmerksamkeit wert vor allem wegen der Rolle, die Bohanec bei der Einordnung von Potrč in den slowenischen Kulturraum spielte. Die meisten Briefe sind von Bohanec, wir bewahren aber auch einige Kopien von Potrčs Briefen auf und stellenweise ergänzen sich die Briefe. Die Briefe sind Maschinenschrift mit eigenhändiger Unterschrift und vor allem die von Bohanec haben auch zusätzliche mit der Hand geschriebene Korrekturen.

Ivan Potrč (1913–1993) und Franček Bohanec (1923–2010) verband nicht nur ähnliche politische Anschauung, sondern auch die Sicht auf die Gesellschaftsrolle des Schriftstellers.

Franček Bohanec war Publizist, Schriftsteller, Redakteur und vor allem großer Kenner von Portčs Werken. Er redigierte die *Izbrana dela* (*Ausgewählten Werke*) von Ivan Potrč und schrieb zahlreiche Vorworte zu seinen Werken. Aus den Briefen, die wir in der Bibliothek aufbewahren, zeigt sich durch die persönliche Perspektive beider Autoren die kulturpolitische Situation und die Zeit, in der sie lebten.

Die erhaltene Korrespondenz kann man in mehrere Themenkreise einordnen. Der erste und der wichtigste bezieht sich auf das literarische Schaffen beider Schriftsteller. Aus den Briefen ist zu erkennen, dass sie die gegenseitige Kritik schätzten und akzeptierten. Wir haben z.B. einen Brief, in dem Bohanec Potrč um die Bewertung von *Grozdnje jagode* (*Traubenbeeren*) bittet, „denn es liegt ihm viel daran zu wissen, klar und deutlich, ob sein Schreiben eine Geschichte sei.“ („ker mu je veliko do tega, da mu pove, jasno in odločno, ali je njegovo pisanje pripoved“). Unter den Briefen ist nicht nur Potrčs Bewertung erhalten, sondern auch sein Empfehlungsschreiben, dass er an die Redakteurin des Borec Verlages, Marija Kmecl, adressierte. Wie sehr Bohanec das Leben und Werk von Ivan Potrč kannte und zu schätzen wusste, zeigen auch Briefausschnitte, in denen er ihn dazu einlädt und ermutigt, ein biographisches Essay für die *Pričevanja II* (*Zeugnisse II*) zu schreiben. Er schlug ihm vor, über was und wie er schreiben sollte: „Ich erwarte, dass du für die *Pričevanja II* (*Zeugnisse II*) schreibst. Hier wird ein klares Wort gebraucht – ein erfahrenes, aber nicht billiges Wort, ein männliches, klares, deines. Deswegen verkaufe dein „Produkt“ nicht zu schnell und nicht zu billig!“ („Tu je potrebna jasna beseda – izkušena, ne poceni, moška, jasna, tvoja. Zato svojega ‚izdelka‘ ne prodaj prehitro in prepoceni!“) Interessant zu lesen sind, wenn man sie mit der Kenntnis über die damalige Zeit liest, auch die Briefe, in denen die Autoren über das literarische Schaffen anderer Schriftsteller nachdenken, wie z.B. über den Roman *Ukana* (*Die List*) von Tone Svetina. Franček Bohanec als Autor des Vorwortes diskutiert mit Potrč nicht nur über die Struktur des Romans und über die Charakterisierung der literarischen Figuren, sondern auch über die Thematik, zu der Potrč ziemlich kritisch war: „Ich möchte gegenüber Svetina fair sein, so gegenüber ihm wie auch seinem Werk, dass manchmal auch etwas riskant sein kann... – ich komme aber mit seinem Gedanken, dass ‚wir Hybride aus Gott und Biest sind‘ nicht klar, und auch unsere Gesellschaft ist nicht so von UDBA geprägt; ja wir überstanden alles...“ („Hotel bi biti Svetini pravičen, tako Svetini ko njegovemu pisateljskemu delu, ki je lahko kdaj tudi tvegano ... – ne morem se pa z bogati s tako pisateljevo mislijo, kako ‚smo križanci boga in zveri‘, a tudi udbaška ni ta naša družba, da, vse smo prestali, da ni ...“)

Potrč und Bohanec diskutierten oft über die Geschehnisse und Inhalte von Plenums der Kulturarbeiter der Befreiungsfront. In einen besonderen Themenkreis können wir Briefe einordnen, in denen sie die Existenz und Herausgeber-Politik der Verlagshäuser polemisieren. Und nicht zuletzt offenbaren die Briefe auch ihre Privatsphäre und vor allem ihren gegenseitigen Respekt. Wir bewahren leider diesen Brief von Portč nicht auf, aber die Antwort von Bohanec ist Beweis genug für das oben Geschriebene: „Lieber Ivan, vielleicht kannst du dir vorstellen, mit welchen Emotionen ich deinen schönen Brief las. Mehr als der Preis, der immer noch nicht sicher ist, beschäftigte mich, wie ein Mensch dem anderen Menschen so ein guter und zuverlässiger Freund sein kann.“ („Dragi Ivan, najbrž si lahko predstavljaš, s kakšnimi čustvi sem prebiral tvoje lepo pismo. Več kot nagrada, ki pa še ni čisto zanesljiva, me je zaposljevalo, kako je lahko človek človeku dober in zanesljiv prijatelj.“)

Die erworbene Korrespondenz zwischen Ivan Potrč und Franček Bohanec wird in den Archivschachteln in der Heimatkundlichen Einheit aufbewahrt und für alle Interessenten zur Verfügung gestellt.